

ПОПОВА Олександра Володимирівна,

доктор педагогічних наук, професор, декан факультету іноземних мов Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»; Старопортофранківська, 26, м. Одеса, 65020, Україна; тел. +380677543847; e-mail: Alex-popova@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6244-5473/>

ДИСТИНКТИВНІ ПАРАМЕТРИ СИНЕРГІЗМУ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТІВ В АКАДЕМІЧНІЙ СФЕРІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ, КИТАЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Анотація. *Метою* статті є аналіз дистинктивних параметрів синергізму перекладу українською мовою англійсько-мовних, німецькомовних та китайськомовних текстів оригінальних офіційних документів, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в XXI столітті. *Об'єктом* дослідження є іншомовний документальний супровід процесу євразійської інтеграції України, а саме співпраці України і КНР, а також України та країн ЄС в академічному просторі. *Предмет* дослідження — засоби репродукції змісту офіційних документів, що регулюють умови співпраці України, країн ЄС і КНР в академічній сфері, з англійської, німецької і китайської мов українською мовою в аспекті актуалізації дистинктивних параметрів синергізму перекладу. *Результатами* дослідження є, з одного боку, уточнення феномена «дистинктивні параметри синергізму перекладу»; з іншого — виявлення механізму взаємодії досліджуваних параметрів на платформі автентичних текстів економіко-правових документів в академічній сфері та їх варіантів перекладу. *Висновки:* дистинктивні параметри синергізму перекладу (українською мовою) англійськомовних, німецькомовних та китайськомовних економіко-правових документів в академічній сфері маніфестуються на лінгвістичному та екстралінгвістичному рівнях за умови мовно-мовленнєвої обізнаності авторів текстів документів та освіченості перекладача; лінгвістичний рівень представлено такими показниками: 1) розбіжності у використанні термінології в автентичних досліджуваних текстах та в засобах їх відтворення українською мовою; 2) розбіжності в граматичному оформленні автентичних досліджуваних текстах та в засобах їх відтворення українською мовою; 3) текстовий фрейм. Екстралінгвістична компонента академічної сфери реалізується за такими маркерами: 1) конотативне використання інтонації, немовних знаків; 2) кінесика. *Перспективним* вважаємо подальше дослідження підґрунтя змін перекладознавчої парадигми в умовах світової глобалізації на матеріалі англійськомовних, німецькомовних та китайськомовних текстах офіційних документів, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в XXI столітті, та їх варіантів перекладу українською мовою.

Ключові слова: дистинктивні параметри, економіко-правові документи, академічна сфера, синергізм, англійська мова, німецька мова, китайська мова, українська мова.

Постановка проблеми. Протягом останніх років можна спостерігати активні дії України, спрямовані на Євразійську інтеграцію до академічного простору. Міжнародна арена освітньої та академічної співпраці є підґрунтям для багатопланового розвитку потенціалу українських здобувачів освіти, науковців, освітян.

Лексико-граматичний конструкт посідає важливе місце в реалізації семантичного навантаження академічної документації, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в XXI столітті. Систематичне оновлення лексичної складової відбувається через нововведення, що пронизують майже всі соціально-правові, економіко-політичні, освітньо-наукові, культурні сфери тощо, саме тому вокабуляр вимагає регулярного вивчення та аналізу як лінгвістичний феномен.

Зауважимо, що в євразійському контексті українська академічна спільнота оформлює міжнародні угоди, договори, контракти, грантові програми тощо двома мовами: англійською й українською —

з країнами Європи, українською/німецькою та англійською мовою — з німецькомовними державами, китайською й українською/англійською — з КНР, англійською/українською та корейською — з Республікою Корея, японською й англійською/українською — з Японією. Сучасний конкурентоспроможний фахівець вільно володіє іноземними мовами: англійською і/або німецькою (традиційно в площині співпраці з країнами ЄС) та китайською і/або корейською/японською (інноваційно на платформі кооперації з країнами Сходу). Українська мова є базою для ознайомлення широкого кола українців із світовими здобутками.

Сучасні різновекторні напрямки академічної співпраці між Україною та країнами Заходу і Сходу, США, Великою Британією передбачають активну участь української молоді в програмах академічної мобільності, наукових грантах, культурних заходах, освітніх проєктах, економіко-правові аспекти яких відображено у відповідних угодах. З огляду на зазначене, констатуємо необхідність залучення перекладачів, які володіють англійською, німецькою, китайською, корейською, японською мовами, задля повномасштабної реалізації спільної академічної діяльності, коректного тлумачення змісту досліджуваних документів та підвищенню якості підготовки майбутніх перекладачів.

Актуальність дослідження зумовлена потребою українського сучасного суспільства в отриманні якісної інформації державною мовою, що уможливорюється завдяки високій кваліфікованості перекладача, результатом якого є синергія перекладу, що виникає завдяки знанням, умінням, навичкам, готовності і підготовленості перекладача здійснювати трансформацію автентичного іншомовного тексту мовою перекладу із збереженням семантичного навантаження оригінального тексту в певному контексті, зокрема тестів академічної документації, що мають економіко-правовий фундамент.

Фокусом ініційованих студій є англійська мова як офіційна міжнародна мова усної та письмової комунікації в академічній сфері як у країнах Заходу, так і в країнах Сходу. Популярності в європейській співпраці України набуває німецька мова, що викликано безліччю різноманітних освітніх грантів для українців та значною імміграцією українців до Німеччини. Серед авторитетних східних мов є мови тих держав, які підтримують Україну під час воєнних дій та сумлінно виконують умови угод про кооперацію, а саме китайська, корейська, японська. Забезпечення синергії у перекладі документів, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в XXI столітті, з урахуванням спільних дистинктивних параметрів у неблизько споріднених мовах в умовах зміни перекладознавчої парадигми є запорукою адекватного сприйняття та відтворення смислового навантаження досліджуваних документів.

Формулювання завдань. Метою роботи є аналіз дистинктивних параметрів синергізму перекладу українською мовою англійськомовних, німецькомовних та китайськомовних текстів оригінальних офіційних документів, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в XXI ст. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання низки завдань: уточнення сутності феномена «дистинктивні параметри синергізму перекладу»; виявлення механізму взаємодії досліджуваних параметрів на платформі автентичних текстів економіко-правових документів в академічній сфері та їх варіантів перекладу українською мовою; визначення специфіки показників маніфестації дистинктивних параметрів синергії перекладу на лінгвістичному й екстралінгвістичному рівнях.

Матеріали та методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували англійськомовні, німецькомовні та китайськомовні контракти, договори та угоди, програми академічної мобільності та освітньо-наукові гранти українською мовою в межах таких векторів академічної співпраці: Україна і Євросоюз, Україна та Німеччина, Україна і США, Україна та КНР, Україна і Республіка Корея. Обсяг документів складає 162 сторінки.

Співпрацю України та ЄС представлено такими документами: доступні сучасні європейські й американські проєкти-програми в академічній сфері, що мають економіко-правове підґрунтя: програми USAID від Уряду США, Erasmus/Erasmus +, Tempus, програми освітніх інновацій на базі STEM, програми від Natural Sciences and Engineering Research Council of Canada, програми професійної освіти для молоді та безробітних шведського агентства з питань міжнародної співпраці та розвитку (SIDA), DAAD Scholarships, The Deutschlandstipendium, Max Planck Society Research тощо. Українські науковці й освітяни залучені до програм кооперації європейських і американських рад, спрямованих на адаптацію освітньо-наукової царини до шаблів інтернаціональних стандартів, що мотивують синергічний розвиток системи освіти України, рухливу еволюцію науково-дослідницьких секцій згідно з потребами часу.

Відомими азіатськими програмами є ініціативи-проєкти Уряду Китаю “Belt and Road Initiative” і “A New Silk Road”, семестрові та річні програми академічної мобільності за мовними та немовними спеціальностями в КНР, а також програми подвійного диплому «1+3», «2+2» за освітнім рівнем «бакалавр». Академічна співпраця України посилює свій фундамент у східному векторі. Наразі з'являються аналогічні програми з боку Республіки Корея (GKS — Global Korea Scholarship) та Японії (програма стажування МЕХТ «Японська мова та культура», грантові програми з фонду Eurasia Foundation (from Asia) тощо.

У роботі використано такі **методи дослідження**: *теоретичні*: аналіз структурно-змістового оформлення досліджуваних офіційних документів для визначення своєрідності актуалізації міжнародної академічної діяльності українських освітян у країнах Заходу і Сходу; *зрівняльний метод* для вияв-

лення лінгвістичних й екстралінгвістичних особливостей англійськомовних, німецькомовних і китайськомовних текстів документів та їх варіантів перекладу українською мовою; *метод систематизації* та метод *перекладацького аналізу* для встановлення показників синергізму перекладу досліджуваних подібних та дистинктивних лінгвістичних й екстралінгвістичних явищ українською мовою.

Результати та дискусія. Освітньо-наукова діяльність пронизує практично всі ланки академічної сфери, саме тому вона посідає провідне місце в просторі інтернаціональної кооперації і в галузі лінгвістики як вокабулярний фундамент, так і умов її реалізації.

Під учасниками договорів про спільну академічну діяльність розуміємо сторони, «що виконують спільну академічну діяльність для досягнення певної мети (часто без створення юридичної особи) із дотриманням правил доброчесності» [4, с. 29]. Усі умови договору про колективну діяльність, координація спільних дій, витрати, гонорари, результати діяльності регламентуються домовленістю сторін, якщо інше не встановлено законом про окремі види спільної діяльності (ст. 1131 ЦКУ). Результати навчання зафіксовано в Законі України про освіту [1]; їх визначено як сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою в процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти, в Національному освітньому глосарії у галузі вищої освіти [2]; під результатами навчання розуміють компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання специфіковано в Національній рамці кваліфікацій [6]. З огляду на вище зазначене результати навчання інтерпретуємо як «комплексність знань, умінь, навичок та інших компетентностей, опанованих у ході навчання за конкретною програмою академічної мобільності, які можна виявити та оцінити за загальновизнаною в міжнародній освітньо-науковій спільноті шкалою» [4, с. 30].

Оскільки у попередніх розвідках було визначено поняття «*синергізм перекладу*» як «посилення якості перекладу на всіх лінгвістичних рівнях, тобто покращення якості перекладу вихідних текстів мовою перекладу з урахуванням лінгвістичних особливостей тексту оригіналу і мови перекладу, що призводить до продукування тексту перекладу із максимальним збереженням адекватності його змісту» [3, с. 14], «*дистинктивні параметри синергізму перекладу*» розтлумачимо як відмітні показники якісного перекладу автентичних текстів мовою перекладу з урахуванням лінгвістичних і контекстуальних особливостей тексту оригіналу і мови перекладу, що гарантує відтворення тексту оригіналу із повним збереженням адекватності його змісту.

Англійська мова як фундамент нормативної бази співпраці передбачає врахування лінгвістичних і екстралінгвістичних чинників академічної співпраці між Україною та державами Заходу і Сходу в системі освіти і науки. Проаналізуємо їх на прикладах різних жанрів академічної документації, що регламентує економіко-правові відносини в ХХІ столітті, у мовних парах «англійська ↔ українська», «німецька ↔ українська», «китайська ↔ українська».

Дистинктивні параметри синергізму перекладу (українською мовою) англійськомовних, німецькомовних та китайськомовних економіко-правових документів в академічній сфері маніфестуються на лінгвістичному й екстралінгвістичному рівнях за умови мовно-мовленнєвої обізнаності авторів текстів документів та освіченості перекладача. Лінгвістичний рівень представлено такими показниками: 1) розбіжності у використанні термінології в автентичних досліджуваних текстах та в засобах їх відтворення українською мовою; 2) розбіжності в граматичному оформленні автентичних досліджуваних текстів та в засобах їх відтворення українською мовою; 3) текстовий фрейм. Екстралінгвістична компонента академічної сфери реалізується за такими маркерами: 1) конотативне використання інтонації, немовних знаків; 2) кінесика.

А. Лінгвістичний рівень. Досліджувані тексти академічної документації мають певні характеристики офіційно-ділового стилю: точність номінацій, лаконічність подачі інформації, наявність нормативної бази, чіткі реквізити та фрейм документа.

Лексичний рівень репрезентовано спеціалізованою лексикою (термінологією): *liaison* (англ.), *зв'язок* (укр.), *关系/guānxi* (кит.), *die Verbindung* (нім.). Розглянемо деякі приклади перекладу термінів академічного походження з англійської, німецької і китайської мов українською (див. Таблицю 1).

Під час відтворення термінології з англійської, німецької та китайської мов українською превалює еквівалентний переклад і пошук відповідника.

Академічна документація демонструє інновації в науці й освіті завдяки впровадженню й постійному оновленню лексичного складу, зокрема через використання термінів-неологізмів. Проаналізуємо деякі з них і варіанти їх перекладу (див. Таблицю 2).

Вищенаведені приклади свідчать про спільні та дистинктивні лінгвістичні способи створення / походження термінів та засоби їх перекладу українською мовою. За спільне можна прийняти транскодування (транслітерацію / транскрипцію) іноземних термінів-неологізмів українською мовою, зокрема англомовного походження. У германській групі мов фіксують феномен запозичення англійськомовних термінів-неологізмів, які також є запозиченнями-кальками в німецькій мові, які мають однаковий звуко-літерний склад. Що стосується китайських термінів-неологізмів, у створенні китайських термінів-неологізмів спостерігається описовий переклад сутності нових феноменів, тому у мові перекладу (українській) використовують еквівалент оригіналу або описовий переклад явища.

Засоби відтворення автентичних термінів українською мовою

№	англійська → українська		німецька → українська		китайська → українська	
1	collaboration	співпраця (відповідник)	die Zusammen- arbeit	співпраця (еквівалент)	合作 [hézuò]	співпраця (еквівалент)
2	internship	стажування (відповідник)	die Fortbildung	підвищення кваліфікації (відповідник)	实习 [shíxí]	стажування, практика (відповідник)
3	consent	згода (еквівалент)	die Zustimmung	згода (еквівалент)	同意 [tóngyì]	згода (еквівалент)
4	contract	договір, контракт (відповідник)	der Vertrag	контракт, договір (відповідник)	合同 [hétóng]	контракт, договір (відповідник)
5	responsibilities	обов'язки (еквівалент)	Verantwortlichkeiten	обов'язки (еквівалент)	义务 [yìwù]	громадський обов'язок; обов'язки, зобов'язання (відповідник)

Засоби відтворення термінів-неологізмів українською мовою

№	англійська → українська		німецька → українська		китайська → українська	
1	cyberspace (cyber + space)	кіберпростір (еквівалент)	der Cyberspace, der virtuelle Raum (запозичення + калька з англ. мови)	кіберпростір (еквівалент)	网上世界 [wǎngshàng shìjiè] (= (все)світ/ простір інтернет/ онлайн)	Інтернет-світ (пояснення)
2	spam	спам (еквівалент + транслітерація)	die Spam (запозичення + калька з англ. мови)	спам (еквівалент + транслітерація)	垃圾邮件 [lājī yóujiàn]	спам, непотрібні листи, поштові відправлення (еквівалент, пояснення)
3	infodemic	інфодемія, стрімке поширення неправдивої інформації (еквівалент + коментар/ пояснення)	die Infodemie	інфодемія, (еквівалент)	信息疫情 [xìnxī yìqíng]	інфодемія, (еквівалент)
4	deepfake	діпфейк; штучно створені медіафайли, що виглядають як реальні, часто використовуються для обману або маніпуляцій (транскрипція + коментар / пояснення)	Deep Fake (запозичення + калька з англ. мови)	діпфейк (транскрипція + еквівалент)	深度伪造 [shēndù wěizào] (сильний ступінь фальсифікації)	діпфейк (транскрипція + еквівалент)
5	blog	блог (транслітерація + еквівалент)	der Blog / der Weblog (запозичення + калька з англ. мови)	блог (транслітерація + еквівалент)	网志 [wǎngzhì] (кит. версія = позначка у мережі; 博客 [bó kè] (транслітерація англ. слова «blog»))	блог (еквівалент)

У текстах англійськомовних та німецькомовних документів помітна присутність термінів латинського та грецького походження. Такі терміни часто актуалізуються через сталі словосполучення. Порівняємо, як такі терміно-детермінанти маніфестуються у прикладах (див. Таблицю 3).

В англійській і німецькій мовах терміни грецько-латинського походження посідають міцну позицію. У німецькомовних текстах академічної документації поряд з термінами іншомовного походження існують оригінальні німецькі терміни. У китайськомовних текстах досліджуваних документів простежуємо оригінальні китайські терміни. Під час перекладу термінів грецько-латинського походження українською мовою найчастіше використовують еквівалент, у деяких випадках — відповідник.

Засоби відтворення термінів-неологізмів українською мовою

№	англійська → українська		німецька → українська		китайська → українська	
1	de facto	фактично (еквівалент)	Tatsächlich (de facto)	фактично (еквівалент)	实际上 [shíjìshàng]	фактично, насправді (еквівалент)
2	basis	основа, база (еквівалент)	die Grundlage, die Basis	основа, база (еквівалент)	基础 [jīchǔ]	основа, базис, база, основа (еквівалент)
3	retrospective	ретроспектива (еквівалент)	die Retrospektive (еквівалент)	ретроспектива (еквівалент)	回顾 [huígù]	оглядатися, дивитися назад, ретроспектива (відповідник)
4	multi-culturalism	мульти-культуралізм (еквівалент + транслітерація)	der Multi-kulturalismus, der Multikulturalität	мульти-культуралізм, мультикультурність (еквівалент + транслітерація)	多元文化 [duōyuán wénhuà]	мульти-культурність, культурне різноманіття (відповідник)
5	conference	конференція (еквівалент)	die Konferenz	конференція (еквівалент)	会议 [huìyì]	конференція (еквівалент)

Особливу увагу варто приділити аббревіатурам і скороченням в академічній документації, уникати їх надмірного використання. Автори документів мають усвідомлювати важливість застосування лише загальноновживаних аббревіатур, переважно в неофіційному контексті, такому як листування або проекти документів. Наведемо деякі приклади: *FAQ* (*frequently asked questions*) мають свої відповідники в німецькій, китайській та українській мовах (нім. *häufig gestellte Fragen*, укр. *часто поставлені, поширені питання; питання, які часто ставляться*; кит. 常见问题 *chángjiàn wèntí*); *ETA*, *eta* (*estimated time of arrival*) — нім. *voraussichtliche Ankunftszeit*, укр. *розрахунковий час прибуття*, кит. 预计到达时间 *yùjì dàodá shíjiān*. *EAP* (*English for Academic Purposes*) — нім. *Englisch für akademische Zwecke*, укр. *англійська мова для академічних (навчальних) цілей*; кит. 学术英语 *xuéshù yīngyǔ*. Такі англійські скорочення можуть бути кальковані в німецькій, китайській та українській мовах із збереженням звуко-літерного складу терміна-оригінала.

Граматичний рівень. Граматичне оформлення академічної документації представлено інфінітивними зворотами (в англійськомовних і німецькомовних текстах), герундіальними конструкціями (в англійськомовних текстах), підрядними реченнями, що виконують функцію додатка (у китайськомовних текстах), а також синтаксичним паралелізмом [3, с. 13–18]. Також відзначається використання переважно простих речень, доповнених однорідними членами (підметами, присудками, додатками). Наприклад:

We are not by any means obligated to attend the event; it is optional (англ.).

Wir sind keineswegs verpflichtet, an der Veranstaltung teilzunehmen; sie ist freiwillig (нім.).

我们没有义务参加该活动; 这是可选的 (кит.). [*Wǒmen méiyǒu yìwù cānjiā gāi huódòng; zhè shì kě xuǎn de*].

Ми в жодному разі не повинні бути присутніми на заході; це необов'язково (укр.).

У назвах конференцій, грантових та академічних програм, а також програм підвищення кваліфікації часто зустрічаються «ланцюгові» словосполучення, що включають дієприкметникові або дієприслівникові звороти (особливо характерні для англійської мови) [4, с. 32]: *Developing a solid academic background* (укр. *формування міцної бази знань*, нім. *Aufbau einer starken Wissensbasis*, кит. 建立强大的知识背景 [*jiànlì qiángdà de zhīshì bèijǐng*]); *Symposium on the Emerging Technologies* (укр. *Симпозіум з нових технологій*, нім. *Symposium "Neue Technologien"*, кит. 新兴技术专题讨论会 [*xīnxīng jìshù zhuāntí tāolùn huì*]). В українській, німецькій і китайській мовах такі звороти передають через дієслівні іменники. У німецькій і китайській мовах словосполучення в академічній сфері створюються способом поєднання слів «іменник + іменник», «прикметник + іменник» (кит. 法律效力 *fǎlǜxiàolì*, нім. *Rechtsgültigkeit* — юридична сила).

Отже, лексична складова академічної документації в діловому граматичному оформленні сприяє розумінню контексту та дотриманню правил синергізму у перекладі.

Текстовий фрейм. Офіційний стиль академічного дискурсу виключає використання неформального фрейму в письмових і усних текстах.

Композиційно-стилістичний рівень лінгвістичного компонента письмового офіційного академічного дискурсу реалізується через формат його маніфестації. Загальні когнітивні концептосфери включають: «структурно-композиційний формуляр документа» та «лексико-граматичну стилістику оформлення академічного дискурсу».

Категорія «структурно-композиційний формуляр документа» визначаємо сукупністю реквізитів, розташованих у відповідності до встановлених стандартів. До основних реквізитів належать: 1) при-

значення документа; 2) автор; 3) зміст, тобто основний текст; 4) дата; 5) підпис або узгодження; 6) адреса автора або суб'єктів академічного дискурсу для листування і специфікації академічних взаємовідносин [7, с. 26].

Українськомовні варіанти перекладу англійськомовних текстів академічної документації займають більше текстового простору через неспорідненість граматичної структури мов. Українськомовні та німецькомовні тексти за об'ємом дещо уподібнені; китайськомовні тексти охоплюють менше простору, ніж українськомовні варіанти перекладу, через «ієрогліфіку-символізм» його актуалізації. З огляду на вищезазначене, пропонуємо збільшувати або зменшувати текст перекладу у порівнянні з оригінальною частиною бітексту, щоб об'єм тексту перекладу збігався з об'ємом тексту оригіналу.

Б. Екстралінгвістичий рівень. Екстралінгвістична компонента академічної сфери реалізується за такими маркерами: 1) конотативне використання інтонації, немовних знаків; 2) кінесика.

Концептосфера «емоційність — неемоційність» усного академічного дискурсу виявляється під час доповідей на наукових конференціях, форумах, а також під час усних презентацій грантових проєктів [7, с. 10–29], тому важливим для перекладача є ідентифікація конотативного контенту інтонаційного оформлення усного повідомлення, іноді у поєднанні із сукупністю рухів (жестів, міміки). Емоційність не є типовою для академічної сфери, хоча жінкам подекуди «приписують» деякі прояви емоційності. Розглянемо деякі з них на сегментному рівні.

1. *Емоційно маркована «тривалість» вимовляння голосних звуків.* На тлі особливостей фонетичних систем досліджуваних мов, зокрема феноменів «довгота — короткість» голосних звуків в англійській (*deal* — *dill*) та німецькій мовах (*lehren* — *lernen*), констатуємо навмисне пролонгування голосних звуків через певний емоційний стан і / або негативне / позитивне ставлення мовця до презентованої доповіді / ситуації. У китайській мові таке явище не спостерігаємо, оскільки китайська система наголосу відіграє роль регістра тривалості вимовляння голосних звуків, причому перший тип наголосу характеризується як найдовший.

2. *Неправильне вимовляння звуків мовлення.* В академічній сфері неправильне вимовляння звуків мовлення через підвищену емоційність мовця зустрічаємо вкрай рідко. Перекладачеві, розуміючи ситуацію, варто нейтралізувати її в тексті перекладу.

На *суперсегментному рівні* визначимо такі детермінанти конотативного забарвлення усного керованого емоціями (emotion-driven) повідомлення: нестабільність темпу, синтаксично незумовлене звуження й розширення мелодичного діапазону, нестандартне використання ядерних тонів, перервана шкала, підвищена гучність.

Поділ мовлення на емоційне та неемоційне є умовним. У чистому вигляді неемоційне мовлення, незалежно від статі мовця, зустрічаємо надзвичайно рідко. Кожна фраза містить певне емоційне забарвлення думки. Ступінь мовленнєвої емоції визначається кількістю, якістю й інтенсивністю емоційної і оцінювальної конотації, які накладаються на інформаційну, логічну та семантичну структуру висловлювання [7, с. 10–29]. Проаналізуємо емоційність мовлення за вищенаведеними показниками:

1. *Нестабільність темпу.* Часові інтервали між наголошеними і ненаголошеними складами в англійськомовному та німецькомовному академічному дискурсі короткі та майже рівнозначні. За наявності емоційно забарвлених фраз темп мовлення зростає. Значущість у цьому випадку визначаємо впливом пауз в уповільненні темпу мовлення. Крім синтагматичних пауз, можуть виникати емоційні паузи (вокалізовані та невокалізовані), які свідчать про ступінь «розлюченості», «утруднення», «радість», «невпевненості» тощо.

2. *Синтаксично незумовлене звуження та розширення мелодичного діапазону.* Звуження або розширення діапазону спостерігаємо протягом звучання речення для посилення ефекту роздратованості, обурення або зневаги.

3. *Нестандартне використання ядерних тонів.* В англійському та німецькому мовленні вираження здивування, несподіваності, позитивного враження тощо актуалізується засобами складних ядерних тонів (низхідно-висхідних, висхідно-низхідних).

Китайському мовленню притаманною є залежність інтонаційного оформлення від тону і комунікативного типу висловлювання, що зумовлено явищем «сандхі тонів». Переклад іншомовних текстів академічного спрямування українською мовою виконують із дотриманням стандартного інтонаційного оформлення.

4. *Перервана шкала.* Перервність шкали забезпечується використанням емоційно-маркованого логічного наголосу.

5. *Підвищена гучність.* Емоційне змінення гучності є можливим у разі позитивного та / або негативного «налаштування».

Отже, для усного різновиду офіційного академічного дискурсу емоційне забарвлення інтонації не є типовим.

Немовні знаки в академічному дискурсі здатні служити засобом обміну інформацією між людьми. Крім штампів і логотипів організацій, увагу привертають знаки-зображення (малюнки, фото, графіка), емблеми. Наприклад:

На документах ЄС часто фіксують синє полотнище з 12 жовтими зірками, які утворюють коло посередині, що символізує єдність народів Європи. У перекладі українською мовою вказуємо слова «Прапор Європи» на тому місці, де їх подано в оригіналі.

Фото часто додають до апікаційних форм учасників грантових програм / проєктів (завантажують або вклеюють). У перекладі українською мовою пишемо «Фото».

Якщо логотипи організації, проєктних центрів містять аббревіатури, перекладач розшифровує їх. Наприклад:

Логотип німецької служби академічних обмінів (нім. Deutsche Akademische Austauschdienst).

简称“哈师大（HRBNU）”

Логотип Харбінського педагогічного університету

З огляду на проаналізовані іншомовні тексти оригінальних офіційних документів, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в ХХІ столітті, варіанти їх перекладу українською мовою і усну репрезентацію досліджуваного дискурсу, було виявлено дистинктивні параметри синергії перекладу.

Висновки. Результати дослідження засвідчили наступне:

- «Дистинктивні параметри синергізму перекладу» розуміємо як відмітні показники якісного перекладу автентичних текстів мовою перекладу з урахуванням лінгвістичних і контекстуальних особливостей тексту оригіналу й мови перекладу, що гарантує відтворення тексту оригіналу із повним збереженням адекватності його змісту.

- Дистинктивні параметри синергії перекладу (українською мовою) англійськомовних, німецькомовних та китайськомовних економіко-правових документів в академічній сфері представлено такими показниками на лінгвістичному рівні 1) розбіжності у використанні термінології в автентичних досліджуваних текстах та в засобах їх відтворення українською мовою; 2) розбіжності в граматичному оформленні автентичних досліджуваних текстах та в засобах їх відтворення українською мовою; 3) текстовий фрейм.

- Під час відтворення термінології з англійської, німецької та китайської мов українською переважує еквівалентний переклад і пошук відповідника. Через наявність різних лінгвістичних способів творення / походження термінів-неологізмів і засобів їх перекладу українською мовою за спільне вважаємо транскодування (транслітерацію / транскрипцію) іноземних термінів-неологізмів українською мовою, зокрема англомовного походження. У германській групі мов фіксуємо феномен запо-

зичення англійськомовних термінів-неологізмів в німецькій мові, які мають однаковий звуко-літерний склад. У творенні китайських термінів-неологізмів спостерігаємо описовий переклад сутності нових феноменів, тому у мові перекладу (українській) використовують еквівалент оригіналу або описовий переклад явища. В англійській і німецькій мовах терміни грецько-латинського походження посідають міцну позицію. У німецькомовних текстах академічної документації поряд з термінами іншомовного походження функціонують оригінальні німецькі терміни. У китайськомовних текстах досліджуваних документів простежуємо оригінальні китайські терміни. Під час перекладу термінів грецько-латинського походження українською мовою найчастіше використовують еквівалент, у деяких випадках — відповідник.

- Загальновживані аббревіатури мають свої відповідники в німецькій, китайській і українській мовах. Деякі англійські скорочення можуть бути кальковані в німецькій, китайській і українській мовах із збереженням звуко-літерного складу терміна-оригіналу.

- Граматичне оформлення академічної документації представлено інфінітивними зворотами (в англійськомовних і німецькомовних текстах), герундіальними конструкціями (в англійськомовних текстах), підрядними реченнями, що виконують функцію додатка (у китайськомовних текстах), а також синтаксичним паралелізмом. У назвах конференцій, грантових і академічних програм, а також програм підвищення кваліфікації часто зустрічаємо «ланцюгові» словосполучення, що включають дієприкметникові або дієприслівникові звороти (особливо характерні для англійської мови). У німецькій і китайській мовах такі словосполучення в академічній сфері створюють способом поєднання слів за моделями «іменник + іменник», «прикметник + іменник».

- Українськомовний переклад академічної документації займає більше текстового простору через неспорідненість граматичної структури мов. Українськомовні варіанти перекладів німецькомовних текстів за об'ємом дещо уподібнені; китайськомовні тексти охоплюють менше простору, ніж українськомовні варіанти перекладу, через «ієрогліфіку-символізм» його актуалізації.

- Емоційність не є типовою для академічної сфери. Якщо мовець перебуває у певному емоційному стані, це виражається на сегментному (емоційно маркована «тривалість» вимовляння голосних звуків, неправильне вимовляння звуків мовлення) і суперсегментному рівнях (нестабільність темпу, синтаксично незумовлене звуження та розширення мелодичного діапазону, нестандартне використання ядерних тонів, перервана шкала, підвищена гучність). Емоційні висловлювання можуть супроводжуватися кінесикою.

- Як немовні знаки увагу привертають знаки-зображення (малюнки, фото, графіка), емблеми, логотипи, печатки, штампи організацій.

Перспективним вважаємо подальше дослідження підґрунтя змін перекладознавчої парадигми в умовах світової глобалізації на матеріалі англійськомовних, німецькомовних і китайськомовних текстів офіційних документів, що регламентують економіко-правові відносини в академічній сфері в ХХІ столітті, та їх варіантів перекладу українською мовою.

Література

1. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, № 38–39, ст. 380. 2017. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text/>
2. *Національний освітньо-науковий глосарій*. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРИНТ», 2018. 524 с.
3. Попова О. В. Економіко-правові документи в академічній сфері: змістові та лінгво-перекладацькі аспекти (на матеріалі англійської, китайської та української мов). *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. 2023. № 39. С. 13–18.
4. Попова О. В. Економіко-правові документи в академічній сфері: синергізм перекладу (на матеріалі англійської, китайської та української мов). *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. 2024. № 41. С. 28–37.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL : https://kodeksy.com.ua/tsivil_nij_kodeks_ukraini.htm/
6. National Qualifications Framework. 2021. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertifikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf/>
7. Popova O. V. Documentary discourse. *Типологія сучасного дискурсу* / гол. ред. Т. М. Корольова. Київ : Освіта України, 2016. С. 10–29.

References

1. “Zakon Ukrainy «Pro osvitu»” (2017), *Verkhovna Rada Data* [“The Law on Education of Ukraine”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady*], Issue 38–39, art. 380, available at : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text/>
2. *National educational and scientific glossary* (2018) [*Natsionalnyi osvithno-naukovyi hlosariy*], Konvi Print Publishers, Kyiv, 524 p. Available at : https://lib.iitta.gov.ua/715512/1/Glosariy_Full_Fin.pdf/
3. Popova, O. V. (2023), “Economic and Legal Documents in the Academic Sphere : Content-Related, Linguistic and Translational Aspects (on the Material of English, Chinese and Ukrainian)”, *Mova / Language* [“Ekononiko-pravovi dokumenty v akademichnii sferi : zmistovi ta linhvo-perekladatski aspekty (na materialii anhliyskoi, kytaiskoi ta ukrainskoi mov)”, *Mova*], Odesa I. I. Mechnykov National University, Vol. 39, pp. 13–18.

4. Popova, O. V. (2024), “Economic and Legal Documents in the Academic Sphere : Synergism of Translation (on the Material of English, Chinese and Ukrainian)”, *Mova / Language* [“Ekonomiko-pravovi dokumenty v akademichnii sferi : synerhizm perekladu (na materiali anhliyskoi, kytaiskoi ta ukrainskoi mov)”, *Mova*], Odesa I. I. Mechnykov National University, Vol. 41, pp. 28–37.

5. *The Civil Code of Ukraine dated 16 January, 2003, № 435-IV* (2003) [*Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV*], available at : https://kodeksy.com.ua/tsivil_nij_kodeks_ukraini.htm/

6. *National Qualifications Framework* (2021), available at : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/2021/11.10/Zvit.pro.samosertyfikatsiyu.NRK-dodatok.1-10.11.pdf/>

7. Popova, O. V. (2016), “Documenrary discourse”, *Typology of Modern Discourse* [“Documenrary discourse”, *Typolohiia suchasnoho dyskursu*], Koroleva, T. M. (ed.), Osvita Ukrainy Publishing house, Kyiv, pp. 10–29.

Oleksandra V. POPOVA,

Doctor of Pedagogical Sciences, Full Professor, Dean of the Faculty of Foreign Languages,
the State institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky”;
26, Staroportofrankivska Str., Odesa, 65029, Ukraine; tel. +380677543847; e-mail: Alex-popova@ukr.net; ORCID ID:
<https://orcid.org/0000-0002-6244-5473/>

DISTINCTIVE PARAMETERS OF SYNERGISM IN TRANSLATION OF ECONOMIC AND LEGAL DOCUMENTS IN THE ACADEMIC SPHERE (ON THE MATERIAL OF ENGLISH, GERMAN, CHINESE AND UKRAINIAN)

Summary. The *purpose* of the article is to analyze distinctive parameters of synergism while translating English, German and Chinese texts of the authentic official documents regulating economic and legal relations in the academic sphere in the XXI century into Ukrainian. The *object* of the study is the foreign documentary support of the process of Ukraine’s EU integration and cooperation with the P. R. C. alongside European countries within the academic environment. The *subject* of the research is the reproduction tools of the official documents regulating cooperation terms and conditions between Ukraine, European Union, and China in the academic sphere from English, German and Chinese into Ukrainian within the framework of distinctive parameters of translation synergism. The *results* of the study are, on the one hand, specification of the concept “distinctive parameters of translation synergism”; on the other hand — identification of the interaction mechanism between the parameters under focus on the platform of the authentic texts of documents regulating economic and legal relations in the academic sphere as well as their variants of translation into Ukrainian. **Conclusions:** the distinctive parameters of synergism while translating English, German and Chinese documents regulating economic and legal relations in the academic sphere (into Ukrainian) are manifested at the linguistic and extralinguistic levels taking due to linguistic and speech awareness of the authors of documents and the translator’s education; the linguistic level is presented by these indices: 1) differences in the use of terminology in the authentic texts under study and in the means of their reproduction in the Ukrainian language; 2) differences in the grammatical framework of the authentic texts under study and in the means of their reproduction in the Ukrainian language; 3) text frame. The extralinguistic component of the academic sphere is implemented using the markers as follows: 1) connotative use of intonation, non-linguistic signs; 2) kinesics. The *perspectives* of further research are seen in the study of the basis for changes in the paradigm of translation studies in the context of world globalization on the materials of the English, German and Chinese texts of the authentic official documents regulating economic and legal relations in the academic sphere in the XXI century as well as their translated versions in Ukrainian.

Key words: distinctive parameters, economic and legal documents, academic sphere, synergism, English, German, Chinese, Ukrainian.

Статтю отримано 13.10.2024 р.